

Vesivastuullisuuden tutkimus- ja kehitystyö: ajankohtaisia aiheita

Suvi Sojamo
Johtava tutkija



Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

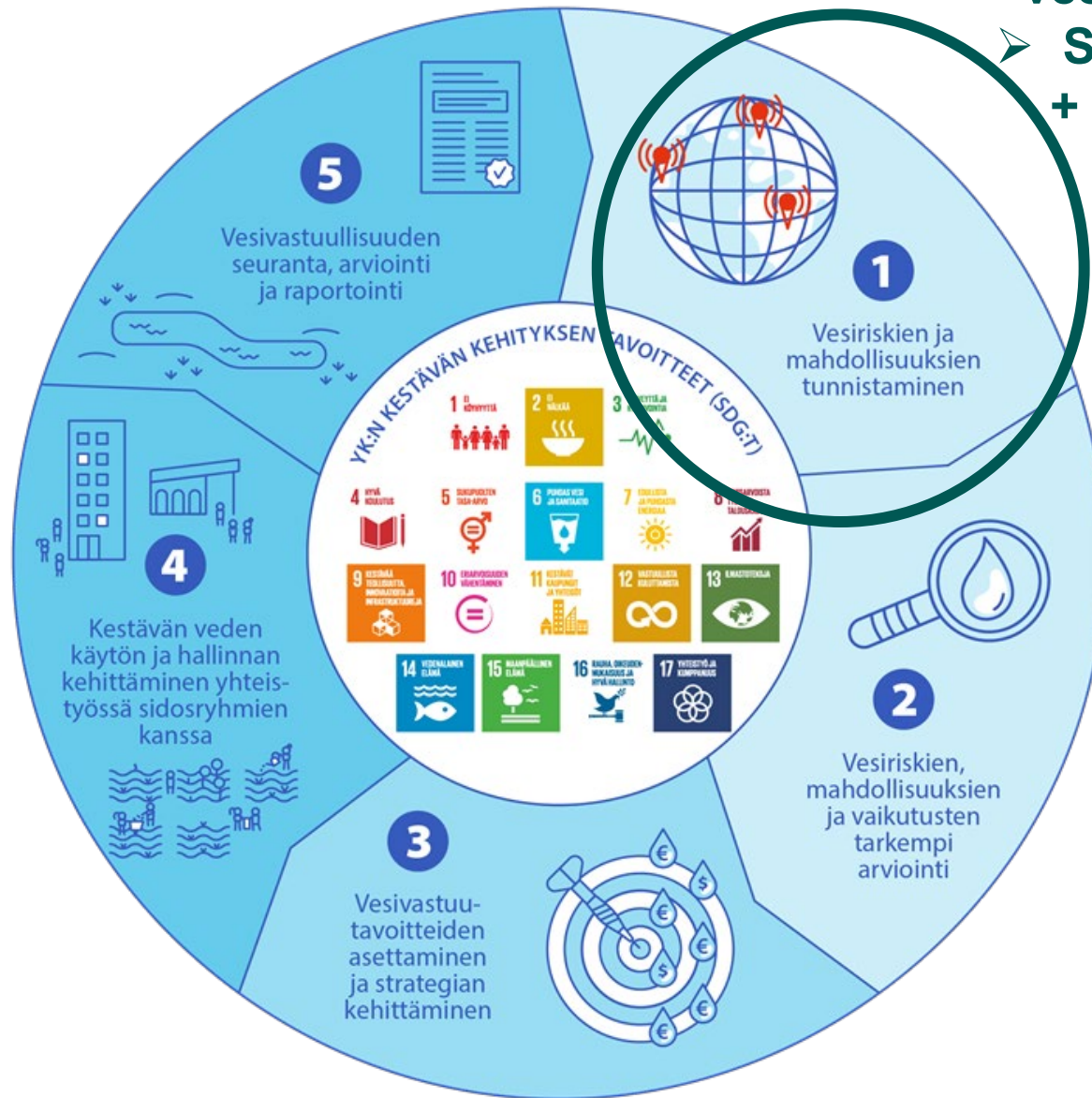
Vesivastuusitoumus

- Tutkimuslaitosten, ministeriöiden ja WWF Suomen perustama 2017
- Kokoaan yhteen vesivastuullisuuden periaatteet, ohjeistukset ja keskeiset työkalut viidelle askeleelle – ks. <https://www.vesi.fi/teemasivu/vesivastuullisuus/>

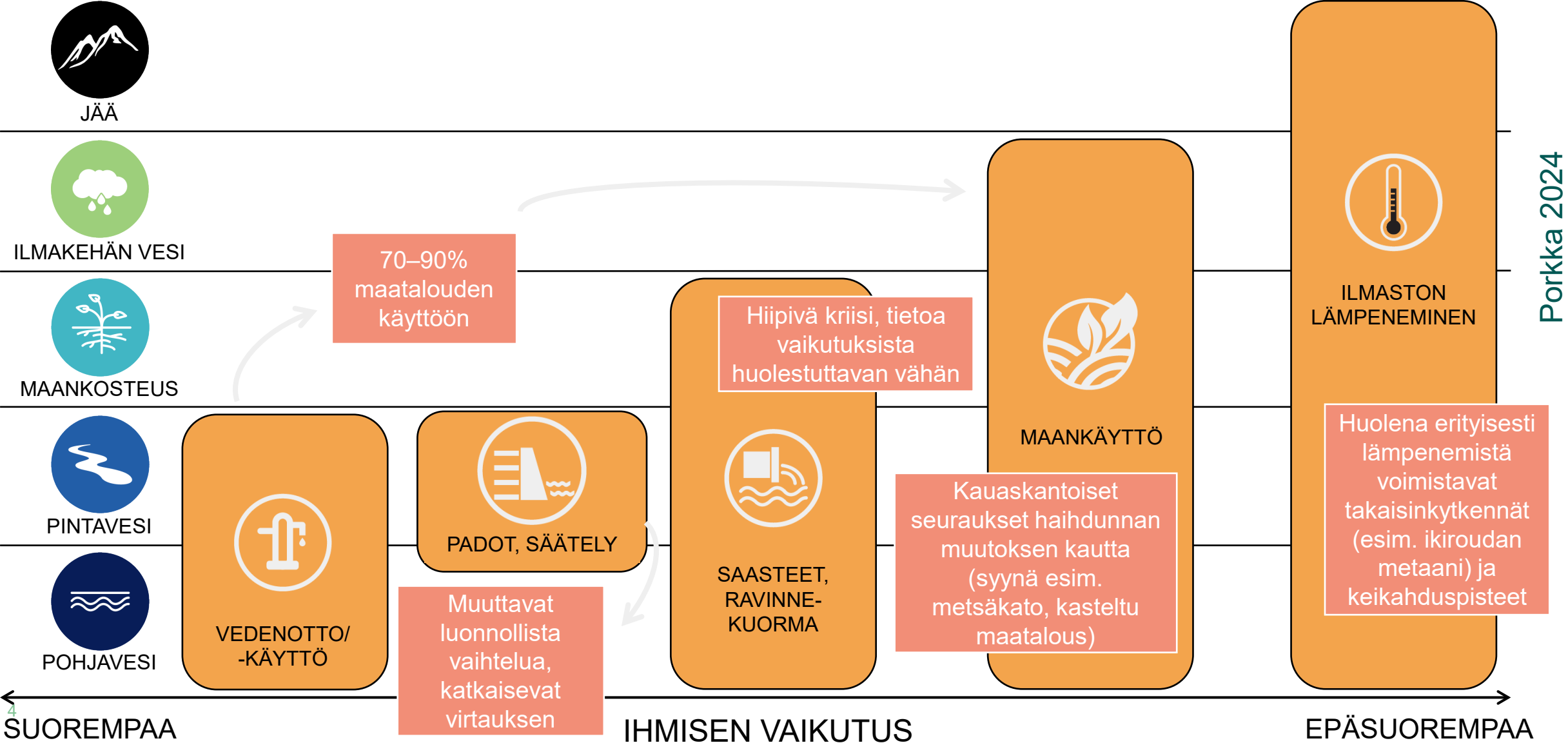


Ajankohtaisia
nostoja askeliin
liittyvästä
T&K-työstä

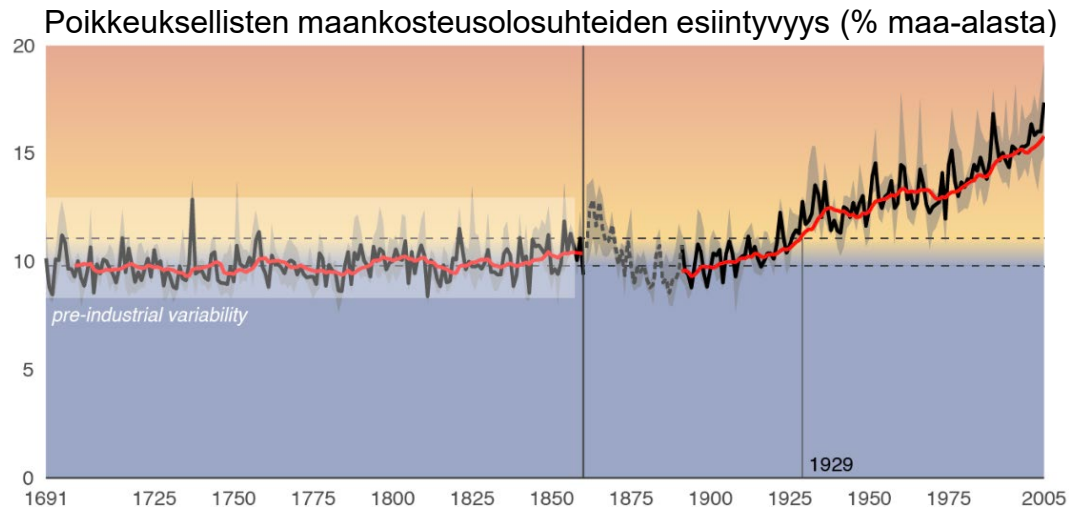
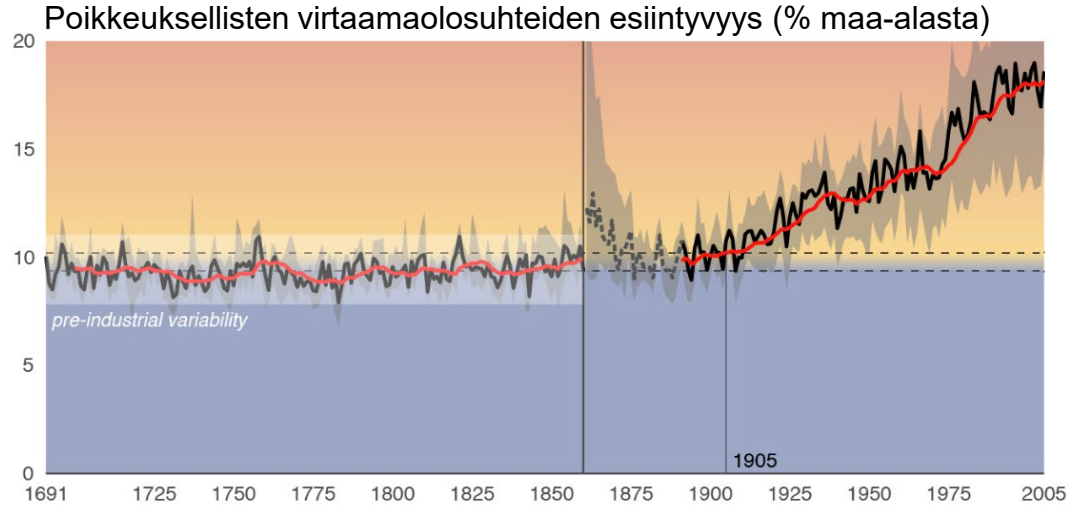
- Globaali vedenkierto muutoksessa vesi-, ilmasto- ja luontotyön yhteydet kriittisiä
- Suomessa omat haasteet + Suomi globaalisti kytkeytynyt



Vesi säätelee ekosysteemien ja maapallon tilaa - ihminen muuttaa veden kiertoa



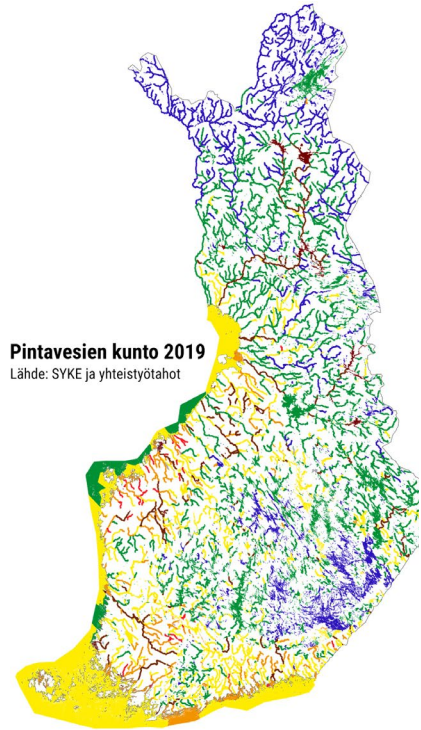
Makean veden planetaariset rajat ylittyneet



- Poikkeukselliset olosuhteet lähes tuplaantuneet teollistumisen jälkeen
- Kaikkia vaikutuksia ei vielä osata arvioida; huoli takaisinkytkennöistä ja peruuttamattomasta muutoksesta
- **Riskit niin suuret, että toimittava nyt: toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi pääsääntöisesti samansuuntaisia vesikriisin hillinnän kanssa**

Porkka ym. 2024

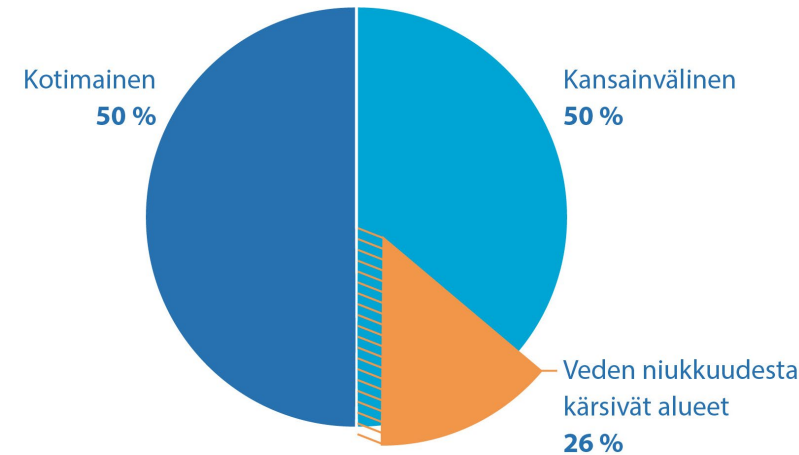
Suomen pienvedet ja Itämeri heikossa kunnossa, kv-jalanjälki jää myös niukkuudesta kärsiville alueille



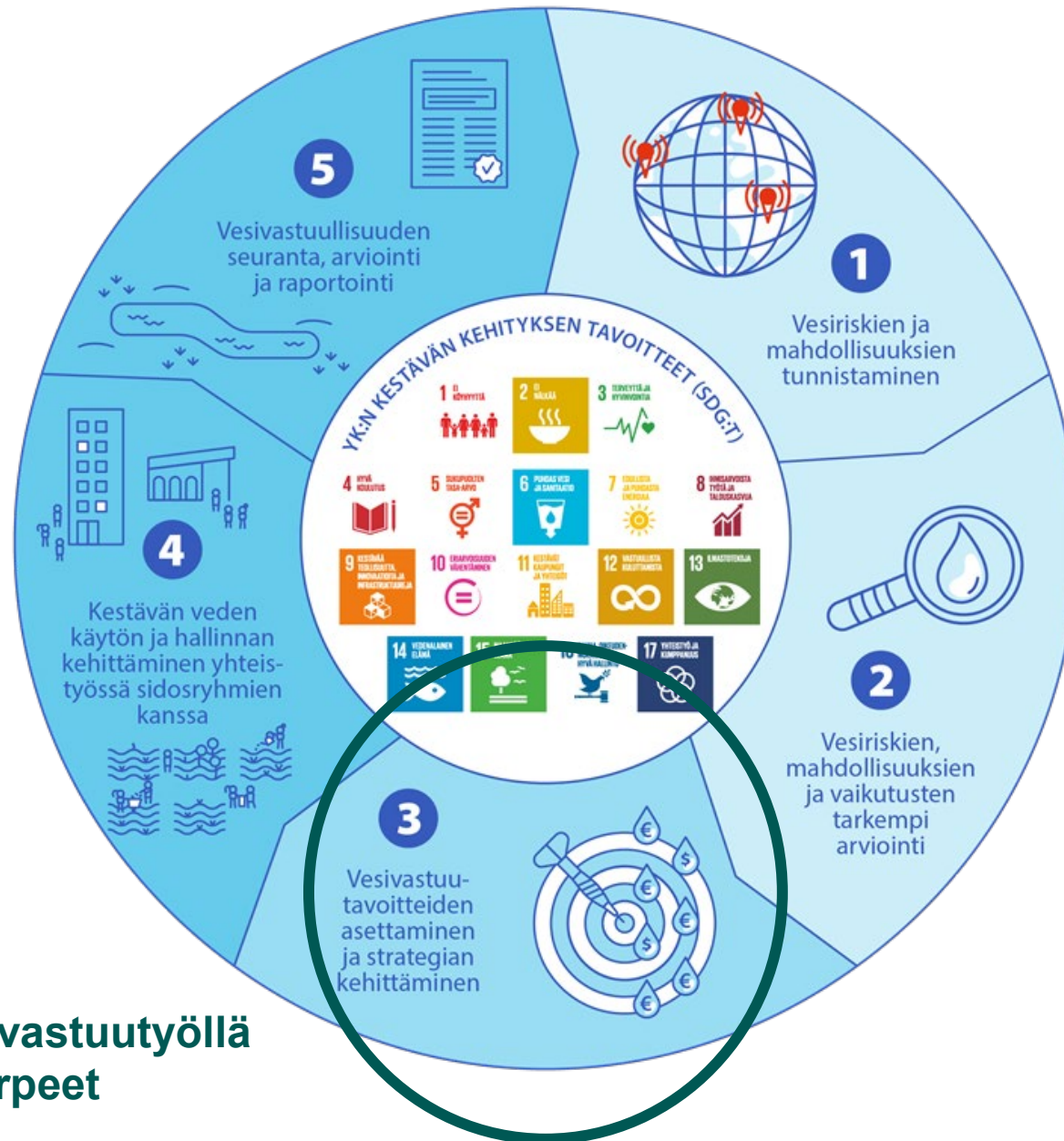
Vesivastuullisuuden kansallisen edistämisen toimintasuunnitelma 2023-2025 (VNK 2023)



Kriittisiä merkittäviä tuontimaita
veden niukkuuden näkökulmasta: Espanja, Italia, Marokko, Tunisia, Turkki, Egypti, Israel; Pakistan, Intia, Kiina, Sri Lanka; Etelä-Afrikka; USA
vesiriskit muuten korkeita: Bangladesh, Thaimaa, Etelä-Korea
(Suomen Tulli 2023; WWF Water Risk Filter 2023; FAO Aquastat 2023; UNDESA 2023)



Suomalaisten kulutuksen vesijalanjälki 2016–2020:
Luvut viittaavat pinta- ja pohjavesien kulutukseen
(Chapagain ja Mekonnen 2023)



➤ P&K yritysten vesivastuutyöllä erityiset kehittämistarpeet

P&K yritysten vesivastuullisuuden kehittämistarpeet

Vesivastuullisuuden askeleet pätevät myös P&K-yrityksille, mutta:

- Työn ajurit ja toisaalta P&K yritysten vaikutusmahdollisuudet erilaisia kuin suuremmilla yrityksillä
- P&K-yritykset tarvitsevat matalan kynnyksen koulutusta, joka tarjoaa sekä tietoa että työkaluja vesivastuutyön eri vaiheissa oleville yrityksille
- P&K yritysten vesivastuutyön tavoitteiden kirkastaminen suhteessa merkittävimpiin vaikutuksiin ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin



©Vesistösaatio

Vesivastuuakatemia-palvelukonsepti

1. *Ota perusasiat haltuun.* Vesivastuullisuuden ABC- käsikirja.
2. *Syvennä osaamistasi.* Edellistä osiota täydentävä vesivastuukoulutus.
3. *Löydä kehityskumppani.* Katalogi vesivastuullisuuspalveluita tarjoavista kaupallisista toimijoista.

Vedelläkävijät –hanke

<https://vesistosaatio.fi/vedellakavijat/>



- **Oppeja maailmalta: keskinäinen koordinaatio ja yhteys julkisen sektorin prosesseihin oleellista, vesivastuutyö ei vielä vastaa vesiriskeihin**
- **Vesivastuullisuustyö osana vesienhoitoa**
- **Kansainvälisten arvoketjujen hallinta**

Oppeja vesivastuutyöstä maailmalta



350 kriittistä valuma-aluetta (WWF et al. 2024)

Valuma-alueen riskien hallintaan tarvitaan sidosryhmäyhteistyötä (*collective action*)

Vesivastuullisuuden yhteistyöaloitteissa oleellista

- Koordinoida aloitteiden kesken
- Kytkeä työ julkisen sektorin vesienhallinnan prosesseihin
- Selventää eri toimijoiden mandaatit ja roolit

WWF et al. 2024

Kokonaisvaltaisesta käytänteiden kehittamisestä vielä vähän näyttöä – yritysten vesivastuutyö ei vastaa vesiriskeihin

- Yritykset keskittyvät sisäisiin teknisiin parannuksiin tai hyväntekeväisyshankkeisiin irrallaan omasta toiminnastaan
- Vesivastuutoimenpiteiden mittaluokka ei vastaa yritysten vaikutusten mittaluokkaa
- Vesivastuullisuudella oikeutetaan muuten kestäväntä toimintaa

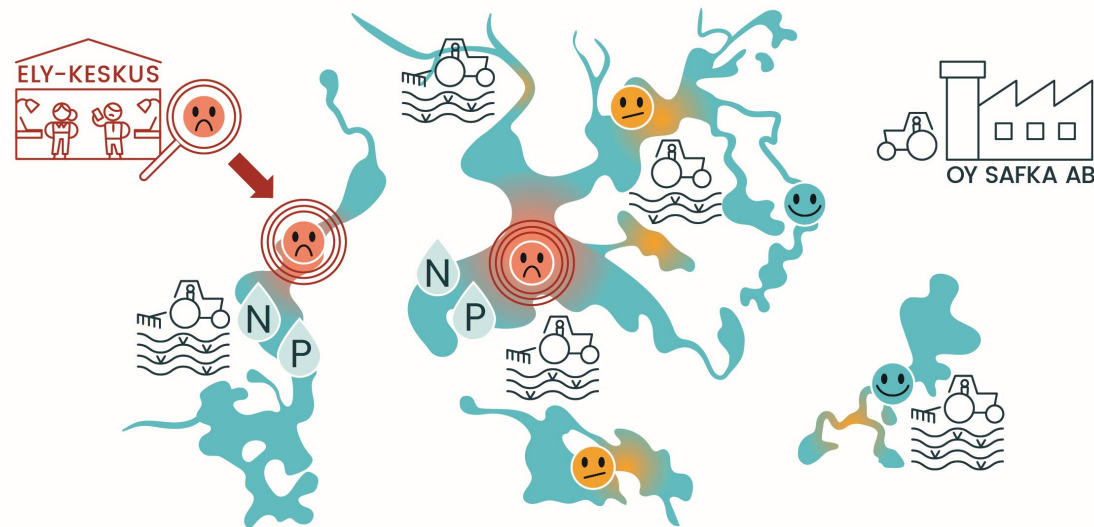
Sojamo & Rudebeck 2024

Vesivastuullisuus osana vesienhoitoa

Ruokaketjun vesivastuullisuuden toimintamalli (2022-2023)

- yhteiskehitetty Syken, ELY-keskusten, kumppaniyritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- perustuu vesivastuullisuuden askelille, alkutuotannon vesiensuojelutoimenpiteiden kohdentaminen kriittisimmille alueille, hyödyntää sopimustuotantojärjestelmää
- tietopohjan kehittäminen yhdessä ELY:jen ja alkutuottajien kanssa, kolmannen sektorin asiantuntijatuki, vaikuttavuusperustainen yksityisen ja julkisen sektorin rahoitus

<https://www.syke.fi/fi/projektit/yritysten-vesivastuullisuuden-edistaminen-ely-keskusten-vesienhoitotyossa-yrvely>



Ruokaketjun vesivastuullisuuden edistäminen Saaristomeren valuma-alueella (2024-2025)

- Toimintamallin jatkokehitys ja testaus [Afrý:n](#) vedolla
- ### Yritysyhteistyö vesienhoidossa (2025)
- ELY:jen kartoitus yritysten tavoista osallistua vesienhoitoon

Kansainvälisten arvoketjujen hallinta



- Kansainväliset arvoketjut, toimipaikat ja alihankkijat vesivastuullisuuden iso kehityshaaste
- Suomalaisten yritysten arvoketjut ulottuvat myös merkittävien vesiriskien ja vakavien veteen liittyvien ongelmien alueille
- Tarvitaan vesivastuullisuuden toimintamalleja, jotka huomioivat ketjun hallinnan haasteet ja yrityksen roolin paikallisessa kontekstissa

GloWater Strategisen Tutkimuksen hanke (2024-2027) (Syke, Aalto, UEF, UPI)

- Tarkempi ymmärrys veteen liittyvistä kansainvälisistä hot spoteista ja suomalaistoimijoiden kytköksistä niihin
- Yritysten tapaustudkimukset
- Toimintamallien yhteiskehittäminen tutkimuslaitosten, yritysten, hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken, vertaisoppiminen

<https://www.syke.fi/fi/projektit/kohti-kestavaa-vesiturvallisuutta-veden-globaalit-yhteydet-ja-yhteiset-ratkaisut-glowater>

Kiitos!



Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute